

Recerca

Títol:

LOGOGRAMA

-
- **Grup de Recerca:**
Grup de Recerca en Antropologia i
Psicologia Profunda
-

El Grup de Recerca en Antropologia i Psicologia profunda s'inspira en una metòdica que permeti la lectura interpretativa a través del treball amb símbols i tècniques associatives i, per altra banda, que permeti l'anàlisi quantitativa en l'estudi de variables.

Si bona part dels estudis diagnòstics proporcionen mitjans valuosos per a una aproximació als perfils individuals, el nostre anàlisi antropològic cerca de trobar eines per a l'estudi de col·lectius.

En aquest estudi, ens ha cridat l'atenció l'estudi de valors col·lectius. Po-

driem dir: l'estudi de la mentalitat col·lectiva participada per la majoria d'un col·lectiu. Particularment, aquella mentalitat subjacent, tal vegada que es dóna per entesa en la interrelació i comunicació, però que tal vegada cap enquesta podria determinar.

Per això, hem introduït l'aplicació de tècniques associatives aperceptives. Les fonts d'inspiració les trobem en les proves associatives clàssiques, com ara les que va utilitzar C.G. Jung a Burghöli, al costat de Bleuer, o les utilitzades per Leone Bourdel en l'estudi de perfils professionals. És conegut el

test d'associació de paraules de Jung, en la pràctica del qual demanava l'associació espontània de paraules a les d'una llista prèviament preparada. Leone Bourdel utilitzava preferències musicals. Nosaltres hem utilitzat el valor simbòlic del color. Partim de l'associació paraula-color.

La nostra metodologia és ben senzilla: proporcionem al conjunt d'individus d'un determinat grup un conjunt predeterminat de paraules, extretes dels estudis diversos de personalitat i tests psicològics, juntament amb paraules extretes dels estudis de valors. Adjuntem paraules control i neutres. Els demanem que atribueixin a cada paraula un dels vuit colors d'una mostra extreta dels tests més coneguts de colors, com ara Heiss o Lüscher. Cada color és substituït pel seu valor fotomètric, aspecte aquest que va ser treballat en consulta per experts en Física, en relació amb claredat - lluminositat.

Amb la taula de valors numèrics, podem llavors aplicar les tècniques normals estadístiques i cercar particularment correlacions bivariades, estudi de conglomerats jeràrquics, dendrogrames i tècniques d'escala multidimensionals. El resultat, en donar aspecte gràfic al conjunt de correlacions, ens invita a atribuir-li el nom de "logograma": explicació gràfica de les variables/valor tal com es presenten relacionades en un determinat grup i quin sentit s'hi revela.

En el moment actual, volem aportar per a aquest número d'ALOMA, un estudi efectuat amb aquesta tècnica en uns grups d'infants en l'època d'aproximació/entrada a la pubertat. Se'ls va

distribuir una llista de 58 paraules. Destacarem algunes de les observacions que vam poder fer.

L'estudi de correlacions va associar amb un índex alt la paraula «pau» amb «amabilitat», immediatament seguides per un índex alt per a «pau-bondat», «bondat-naturalitat», «naturalitat-amabilitat», «bondat-somriure» i «amabilitat-somriure». Mentre que la guerra s'associa amb «agressivitat, rebuig, obstinació i solitud». «Poder» es correlaciona amb «ambició» i «excitació».

El dendrograma, semblantment, mostra com a primeres paraules lligades «pau» i «amabilitat», enllaçades amb la paraula «sentiment». Segueix un grup de quatre: «bondat, naturalitat, somriure i dia». Després les parelles «reacció - llibertat» i «tendresa - joia».

Treballar amb el dendrograma amb distàncies permet visualitzar també proximitats suggerents entre variables. També en certa manera «famílies de variables», com ara: «prudència, raonabilitat i activitat», «expectativa, eficàcia, ideal, calma i paciència», «voluntat, veritat, serenor, descans», etc.

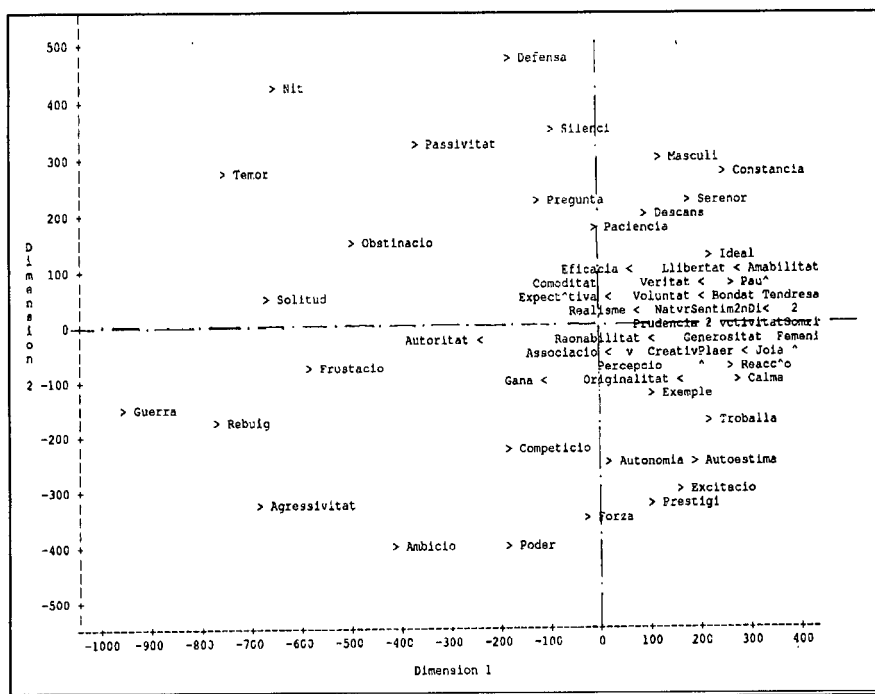
El mapa corresponent a l'estudi d'escala multidimensional confirmava l'enorme distància, la polaritat màxima, en tota la mostra entre «pau» i «guerra», amb les poblacions de paraules esmentades. Una consideració més pausada ens permet observar el sentit de les paraules corresponents als diferents quadrants definits pels eixos. Les paraules, per exemple, del tercer quadrant, més distanciades que les del primer, tanmateix des de la seva individualitat punyent, covisiten aquest espai.

Cal tenir present el caràcter de pregunta no directa respecte a les associacions trobades.

Per això facilita una lectura hermenèutica, qualitativa, referida a una mentalitat o acord subjacent en el grup. L'obertura a la interpretació es produeix quan veiem el color acumulat en la prova per a cada paraula. El vermell associat

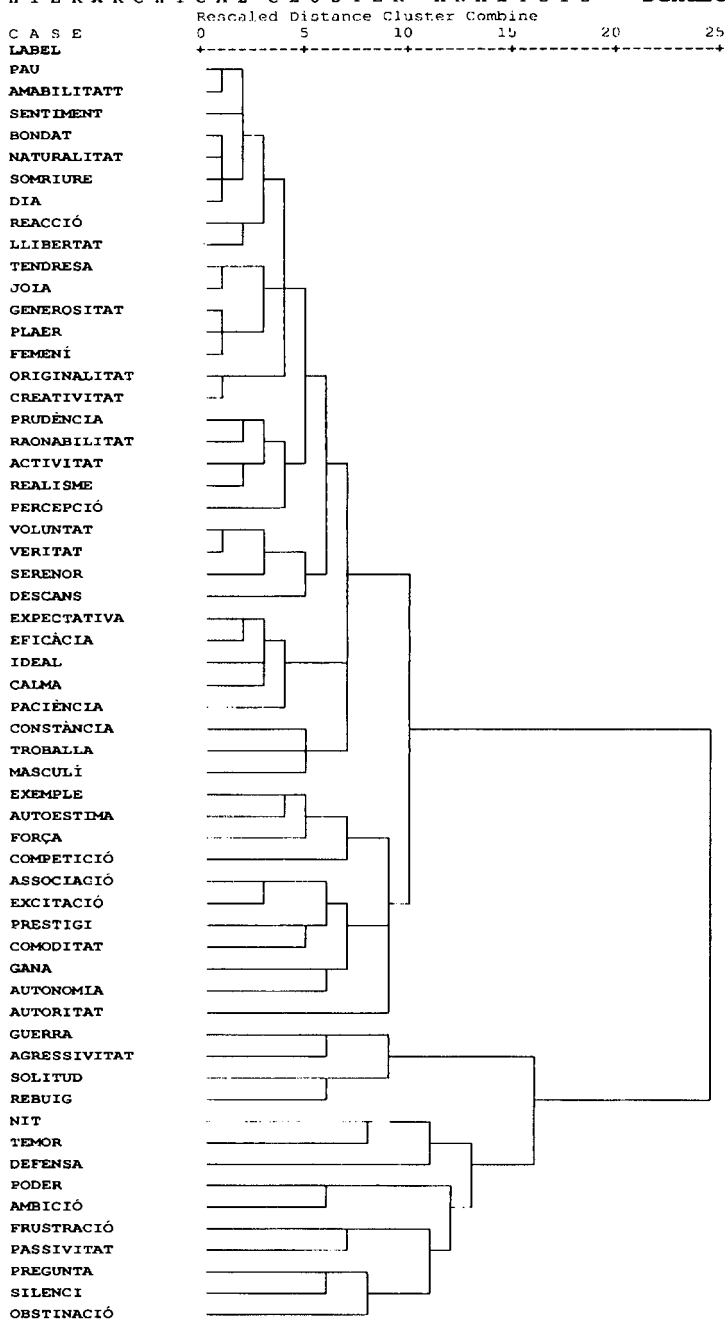
a les paraules "sentiment", "tendresa", "somriure"... i cal veure com s'afegeix a la llista de paraules «vermelles» el «femení». El "blau" associat a les paraules "pau", "expectativa" i "generositat", així com «masculí».

Adjuntem els resultats del mapa de variables i del dendrograma:

HIERARCHICAL CLUSTER ANALYSIS

Dendrogram

L'estudi ofereix també elements per a la psicologia diferencial de gènere. També ofereix elements de diagnòstic per a cada cas individual quan s'estudia l'originalitat d'atribució o la diferència respecte al grup.

Ilo apuntem, però reservem per a una altra ocasió l'exposició de resultats atesa la brevetat d'aquesta relació.

Respecte al mètode que hem emprat, citarem unes paraules de C.G. Jung, que trobem força inspiradores. Les va pronunciar en l'acte de remembrança del seu amic Richard Wilhelm, el sinòleg.

"La ciència no és en veritat un instrument perfecte, sinó un instrument inestable i superior, que només produeix el mal quan pretén ser una fi en si mateixa. La ciència ha de servir, i s'equivoca quan usurpa el tron. Fins i tot ha de servir a totes les altres vies de coneixement, ja que cada una des de la seva deficiència té necessitat de les altres. La ciència és l'eina de l'esperit occidental, i amb ella es poden obrir més portes que amb les mans nues. Forma part de la nostra comprensió, i només enfosqueix la penetració quan pren la concepció que ella fa possible el total de la concepció. És, justament l'Est qui ens ensenya una concepció més àmplia, més profunda... la concepció mitjançant el viure..." (Das Geheimnis der Goldenen Blüte, -Introducció-).

Com ja expressàvem a la tesi que originà aquests estudis d'atribució de color, l'ús d'una estadística descriptiva i exploratòria fa possible demostrar com, a través del color, podem apropar-nos a la descoberta d'aspectes de mentalitat al voltant de determinats

conceptes i valors. I obrim portes per tal que puguin ser estudiats aspectes simbòlics d'interès, tot apropant-nos amb eines senzilles en l'aplicació hermenèutica i empirisme. L'aplicació d'un mapa de les paraules, a partir d'unes variables preparades com en un mapa de distàncies entre poblacions, ens permet la sortida a la llum de pensaments subjacents prou eloqüents, com ara: "Pau" correlaciona altament amb "amabilitat" i ambdues són viles molt properes. Tot esforç de descoberta té la seva aparença efímera. Tanmateix, veiem com el logos corona el seu discerniment amb els lligams i relacions cercadors de sentit.

BIBLIOGRAFIA:

- ARNHEIM Rudolf. *Arte y percepción visual*. Madrid: Alianza Forma, 1992.
- D'ALFONSO, Pedro G. *Símbolos e inconsciente personal*. Buenos Aires: Ed. El Ateneo, 1988.
- GOETHE, J.W. (1810) *Zur farbenlehre. Didaktischer Teil*. París: Ed. du Cebtre Triades Trad. Fr.: *Traité des couleurs*. 1980.
- HICKETHIER, Alfred. *Ein-mal-eins der Farbe*. Mèxic: Ed. Limusa, 1969. Trad. Cast: *El cubo de los colores*, 1991.
- LÜSCHER, Max. *Die Lüscher-Würfel: Zur Selbsterfahrung und Persönlichkeitsbeurteilung*. ECON Verlag, 1991.
- PORTAL, Frédéric. *Des couleurs symboliques* (1839). Reed. per Guy Trédaniel en Ed. de la Maisnie. 1957 i 1984.
- SCHAE K. - HEISS R. *Color and Personality*. Hans Huber Publications. Berna, 1964.
- VARLEY Helen. *Color*. Londres: Marshall Ed., 1980.